

Op weg naar minimumdoelen voor basisonderwijs

Op 14 juli heeft de Vlaamse regering de aanpak voor de ontwikkeling van de minimumdoelen basisonderwijs vastgelegd. De regering kiest uitdrukkelijk voor het begrip minimumdoelen om de huidige eindtermen van het lager onderwijs en de ontwikkelingsdoelen van het kleuteronderwijs te vervangen. De minimumdoelen moeten verzoenbaar zijn met de verschillende eigen pedagogische projecten, dat wil zeggen met de bestaande leerplannen. Nieuwe minimumdoelen betekenen daarom niet noodzakelijk ook ingrijpende wijzigingen aan die leerplannen.

Het COV vraagt een aanpassing van de sleutelcompetenties aan de eigenheid van het basisonderwijs.

Geen overladen curriculum meer

Het huidige curriculum voor het basisonderwijs is overladen door ettelijke aanpassingen en toevoegingen. Daar moet nu opnieuw orde in komen. De Vlaamse regering wil nieuwe minimumdoelen die vertrekken van 16 sleutelcompetenties. Dat zijn competenties over Nederlands, wiskunde, exacte wetenschappen, technologie, ... maar ook juridisch competenties, economische en financiële competenties, ...¹

Samen met de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) vindt het COV dat die sleutelcompetenties niet goed weergeven welke leerstof essentieel is in een basisschool. Zelfs al zullen niet voor alle sleutelcompetenties minimumdoelen worden geformuleerd, dan nog kan in de toekomst de verleiding groot zijn om er toch invulling aan te geven. Op het einde van de rit staan we dan weer aan af met een overladen curriculum. Daarom vraagt het COV een aanpassing van die sleutelcompetenties aan de eigenheid van het basisonderwijs. Ook vindt het COV het noodzakelijk dat tijdens de ontwikkeling van de minimumdoelen basisonderwijs rekening wordt gehouden met voorstellen voor het buitengewoon basisonderwijs.

Minimumdoelen voor het kleuteronderwijs

Vandaag zijn er in het kleuteronderwijs ontwikkelingsdoelen die de school moet nastreven (inspanningsverplichting). De Vlaamse regering wil nu voor Nederlands minimumdoelen die de school moet bereiken.

Het COV heeft hier zware bedenkingen bij. De Vlaamse regering schuift het Nederlands in de kleuterschool als een prioriteit naar voren. Dat is begrijpelijk. Maar het vastleggen van te bereiken minimumdoelen is geen goede manier om het onderwijs Nederlands in het kleuteronderwijs te versterken, wel integendeel. De maatregel kan als effect hebben dat er nog meer kinderen moeten "doorkleuteren". Wetenschappelijke studies tonen aan dat de taalverwerving van jonge kinderen grillig is. Kleuters leren taal in sprongen en in een eigen tempo. Denk alleen al aan het aanzienlijk leeftijdsverschil tussen kinderen in de derde kleuterklas. Wie in januari geboren is, is op 1 september 21% ouder dan wie pas in december verjaart. Dit heeft uiteraard een impact op de (taal)ontwikkeling van kleuters. Ook is voor heel wat kleuters de schooltaal (de typische woordenschat) niet dezelfde als de thuistaal, zelfs als die thuistaal Neder-

lands is. Uiteraard hebben kinderen die vaak in contact komen met de schooltaal daardoor een voorsprong op kinderen die dat voordeel niet hebben. Kinderen die de schooltaal als tweede taal moeten leren, doen daar gemiddeld 5 à 7 jaar over². Is het dan eerlijk om van scholen en kinderen te verwachten dat ze aan het einde van de derde kleuterklas de minimumdoelen bereiken? Dat lijkt enkel haalbaar als die doelen inhoudelijk weinig ambitieus zijn. Maar dat kan nu net niet de bedoeling zijn als we het Nederlands willen versterken!

Het COV wijst er ook op dat verschillende taalvaardigheden mekaar beïnvloeden doorheen het taalontwikkelingsproces. Doelgericht werken aan lezen en schrijven, zoals in het eerste leerjaar gebeurt, versterkt ook het Nederlands spreken. Bovendien moet de klassenraad bij de toelating tot het lager onderwijs nu al rekening houden met de mate waarin de leerling het Nederlands voldoende beheerst. Als het advies ongunstig is, moet de leerling een taalintegratietraject volgen. Kortom, het COV ziet niet in wat de meerwaarde is van minimumdoelen die kleuterscholen moeten bereiken. Dit is niet de weg om het taalonderwijs in de kleuterklas te versterken. Het is de inhoud van de minimumdoelen die belangrijk is. Het COV wil daarom geen resultaatsverplichting, wel een inspanningsverplichting voor de scholen. Hoge verwachtingen die na te streven zijn én de juiste randvoorwaarden voor de scholen om krachtig taalonderwijs te bieden. Opnieuw roepen we de overheid op om kleuterscholen nog beter te omkaderen zodat de klasgroepen kleiner zijn en kleuters wanneer nodig extra individuele begeleiding kunnen krijgen.

Onderwijstijd

50% van de totale onderwijstijd die nodig is voor het bereiken van de minimumdoelen lager onderwijs moet naar Nederlands en wiskunde gaan, zo bepaalde de Vlaamse regering. Het COV koppelt daar twee voorwaarden aan. Ten eerste moet het dan mogelijk zijn om die onderwijstijd voor Nederlands en wiskunde ook in andere leergebieden te bereiken. Dat gebeurt nu al, denk maar aan de lessen wereldoriëntatie. Ten tweede moeten, als er minimumdoelen voor Nederlands en wiskunde bijkomen, andere minimumdoelen verdwijnen. We willen niet opnieuw een overladen curriculum. De minimumdoelen moeten (enkel) bevatten wat essentieel is vanuit de eigenheid en de kernopdracht van het basisonderwijs.

Timing

De Vlaamse regering wil dat de minimumdoelen voor het basisonderwijs ingaan op 1 september 2025. Nieuwe minimumdoelen toepassen is geen fait divers. Het is een belangrijke ingreep die gebeurt met een duidelijke doelstelling: de verbetering van de kwaliteit van ons onderwijs. Als we dat willen bereiken, moeten we alle personeelsleden in onderwijs meekrijgen. Leraren moeten voldoende tijd hebben om hun klaspraktijk voor te bereiden en aan te passen. Ze moeten kunnen overleggen en kunnen bijscholen. Ze

Het COV pleit voor een gedoogperiode van drie tot vijf jaar.

zullen nood hebben aan begeleiding. De toepassing zal daarom sowieso stapsgewijs gebeuren. Het COV pleit voor een gedoogperiode van drie tot vijf jaar. Pas daarna kan echt geoordeeld worden of een school de minimumdoelen al dan niet bereikt.

We vinden het belangrijk dat het COV op een structurele wijze maximaal betrokken wordt tijdens het verdere ontwikkelingsproces. We pleiten daarom voor een goede terugkoppeling naar de Vlor waar het COV deel van uitmaakt.

1. Je vindt de volledige lijst leercompetenties hier:
<https://www.klascement.net/thema/16-sleutelcompetenties-informatie-en-lesmateriaal/>
2. <https://metrotaal.be/content/3-bouwstenen/1-kennis/bronnenkaart-meertalige-taalverwerving.pdf>
https://www.prodiagnostiek.be/materiaal/SPRAAK_TAAL_theorie.pdf

Heeft jouw school al een digitaal afsprakenkader?

In cao XII dwongen de vakbonden af dat elke school vanaf 1 september 2023 een digitaal afsprakenkader moet hebben. Daarin moeten concrete afspraken staan over de timing van berichten, het gebruik van sociale media, de communicatie en de bereikbaarheid in bepaalde situaties. Die afspraken gelden niet alleen voor jou en je collega's. Ook ouders moeten mee in het bad zodat ze weten dat een vraag op zaterdagmiddag of op donderdagavond om 22 uur niet onmiddellijk een antwoord zal krijgen.

Makkelijk zeggen we vaak, al die apps en die digitale communicatie. Maar tegelijkertijd vreten ze ook energie en kent jouw dagtaak soms geen duidelijk begin of einde meer. De verwachtingen over je bereikbaarheid zijn wel eens erg hoog. Niet voor niets wordt in elke bevraging over werkdruk de digitalisering als een van de belangrijke factoren genoemd. Daar moeten dus duidelijke afspraken over komen.

Heeft jouw school al zo'n deconnectiekader en werd het als bijlage toegevoegd aan het arbeidsreglement en schoolreglement? Perfect! Hopelijk heb je als personeelslid ook je zeg kunnen doen en stond het kader op de agenda van het lokale overleg.

Heb je nog geen deconnectiekader gezien? Vraag ernaar bij je vakbondsafgevaardigde of directeur. Zij kunnen het gesprek hierover opstarten. Belangrijk is ook om geregeld de afspraken terug op de personeelsvergadering te bespreken. Zo kan je moeilijke situaties of te hoge verwachtingen bijstellen. Heb je nood aan meer vorming over de digitale communicatiemiddelen die op jouw school gebruikt worden? Durf ernaar te vragen. Je hebt er recht op. Alleen zo kan je ook zelf je digitale grenzen bewaken.

TEKST
Lies Van Rompaey